

Kingery, R. E.:

PAPIRRA FÉNYKÉPEZŐ ELJÁRÁS A NEW YORK-I KÖZMŰVELŐDÉSI

KÖNYVTÁRBAN

A New York-i Közművelődési Könyvtár előkészítő osztálya, amely a tájékoztató osztály részére a technikai másolás munkáját végzi, nagyszabású fényképező eljárás rendszeresítését kezdte meg; az eljáráshoz a Photostat Photographic Copying Apparatus Junior Continuous Model A berendezéseket alkalmazza. Az eljárás elvi alapja az egyszeri leírás; a kézzel való lemásolásnak fényképező eljárással való helyettesítéséből ui. komoly előnyök származhatnak, különösen abban az esetben, ha az egyszeri leírást valaki más végezte el. Ennek a fényképező programnak persze megvan az az előnye, hogy a más könyvtárakban, különösen a Library of Congress-ben és a Földművelésügyi Minisztérium Könyvtárában végzett ilyenirányú úttörő munka eredményeire támaszkodhatik. ...

Többféle kényszerű körülmény ösztönzött bennünket arra, hogy problémáinkat ilyen úton oldjuk meg. Az utóbbi évek során egyre nehezebbé vált a tisztviselői állások betöltése. A szükséges idegennyelvi ismeretekkel rendelkező személyek ui. jobban szeretik képességeiket előnyösebben hasznosítani, mint könyvmegrendelések gépelésével vagy katalóguscédulák rendszavakkal való kiegészítésével. Az emelkedő személyi kiadások parancsolóan megkivánják az egy személyre eső munkaóra-teljesítmény növelését, nehogy hátralékkal és egyre több üzemi terheléssel kelljen számolni. De egyébként is mindig kívánatos volt a szakképzett tisztviselői kárnak a mechanikus munkáktól való mentesítése, a tévedések számának csökkentése és a felülvizsgálat lehető legnagyobb mértékben való mellőzése.

Bár a Junior Continuous tulajdonképpen a Photostat Corporation közismert önműködő másoló berendezéseinek egyik módosulata, mégis a

készüléknek és működésének rövid ismertetése talán alkalmas lesz a New York-i Közművelődési Könyvtárban betöltött szerepének megvilágítására, hogy ti. mennyiben különbözik ott a berendezés használata az egyszerű másolási célokra való felhasználástól. A berendezés kezeléséhez egyetlen személy szükséges, aki az eredeti anyagot a másolásra alkalmas helyzetbe teszi, azután exponál. A képek úgy készülnek, hogy a gép először tekercsből villanymotorral letekeressel egy 25 cm-es darabot, ezt levágja, majd a kép rendre az előhívóból a rögzítőfürdőbe, innen a mosóvizbe és a szárítóba kerül; a szárítóból 7 1/2 pernyi kidolgozási eljárás után használatra kész állapotban egy tálcára esik. A nyert fénymásolatok tartósak.

A New York-i Közművelődési Könyvtár készülékei 7,5 x 12,5 cm méretre vannak átalakítva. Másolható azonban ennél nagyobb méretű eredeti anyag is, mivel a Junior Continuous az eredeti méret 100 %-tól 60 %-ig terjedő módosításban tud másolatot készíteni. Mivel pedig a lecsévelt fényképpapír 25 cm hosszú, percenként kilenc db 7,5 x 12,5 cm méretű eredeti másolat készíthető el, három darabból álló egységekben. Az egyes egységeket három helyen oldalt el kell vágni, hogy megfelelő méretű, kész fénymásolatot nyerhessünk.

Háromfajta fényképpapírt használunk fel: vékonyat, cellkartont és famentes kartont. A papír 12,5 cm széles tekercsekben áll rendelkezésre; a vékony papír tekercsének hossza 100 méter, a két kartontekercs pedig 45 méter. Az új fehér rongyból készült famentes alapanyag 0,4 mm vastag és nagy szakítószilárdságú. ... Hogy egy bizonyos esetben milyen papírminőséget alkalmaznak, azt az a körülmény dönti el, vajon az illető felvételt be kell-e sorolnunk a katalógusokba és hogy végleges felvételtől van-e szó. Ha azonban egy tekercs papírt már behelyeztünk a készülékbe, akkor azt teljesen el kell használni.

Az egyes készülékek hozzávetőleg 1 x 2 méter helyet foglalnak el, 120 voltos váltóárammal működnek, 20 amp.-es vezetéken; a percenkénti 11 liter vízmennyiséget egy termosztatos vízkeverő 32-35 °C hőmérsékleten tartja; a készülékek szennyvízelvezető-csatlakozóval vannak ellátva.

Teljesen felszerelt gép - durván számítva - ötezer dollárba kerül. Könyvtárunkban ezidő szerint a 7,5 x 12,5 cm méretű fénymásola-

tok vékony papíryanagon 3 1/2 centbe, cellkarton anyagon 5 1/2 centbe, famentes kartonon pedig 7 centbe kerülnek. Ezek az összegek a fénymásolat anyagát, a vegyszereket és a munkaköltséget foglalják magukban - a villamosenergiát és a vizet nem.

Helyszűke miatt az eljárásnak mindössze főbb alkalmazási területeit ismertethetjük és szemléltethetjük a New York-i Közművelődési Könyvtár példáján. ...

A készülék egyik leggyümölcsözőbb alkalmazási területe a könyvrendelések készítése. Ez a művelet két szakaszban megy végbe. Az egyes bibliográfiákban, vagy katalógusokban lévő minden olyan címleírásról, melyet a megvételre ajánló dolgozó kijelölt, - a címleírás forrását megjelölő linotype sorral együtt, - fénymásolatot készítünk. A több ilyen forrásból származó fénymásolatokat azután a behasonlítás feltételezett rendszava szerint betűrendbe soroljuk. Amikor a behasonlítás a szolgálati katalógusban és a folyamatban lévő ügyek katalógusában megtörtént, - mindazokat a tételeket, amelyek már megvannak a gyűjteményben, vagy amelyeknek megrendelése már folyamatban van, eltávolítjuk. A fennmaradó címleírásokat azután a szerzeményezés munkáját végző tisztviselő, a könyvkereskedő s annak a pénzalapnak megjelölése céljából jelzetekkel látjuk el, amelynek a terhére a beszerzés történik, majd a címleírást a rendelés számával lebélyegezzük. Erről az első munkaszakaszban készült fénymásolatról ezután újabb fénymásolat készül; ehhez /fekete alapon fehér betűvel írt/ úrlapot használunk fel. ...

Adományok átvételének feljegyzése is az anyag címlapjának kisebbitett fényképmásolata útján történik. Ilyen esetekben a címlap külső széle hosszában elhelyezett fekete papíresik a másolaton fehér sávot eredményez; erre a katalógus címleírását lehet rávezetni.

A csereajánlatok is a rendelkezésre álló anyag címlapjáról készített kisebbitett fényképmásolat /negatív/ elküldése útján történnek. Mivel pedig az illető könyvtárat arra kérjük, hogy valamennyi másolatunkat juttassa vissza, a fényképmásolatokat mindaddig fel lehet a csereajánlatokkal kapcsolatban használnunk, amíg csak csereanyag áll rendelkezésünkre.

A kisebbitett címlap-fényképmásolat másik lehetséges alkalmazá-

si módját most vizsgáljuk. Ez az alkalmazás azt jelentené, hogy a katalóguskészítők a másolatokat katalóguscédulák céljaira szolgáló másolatokként használnák fel, hogy ily módon a jelenlegi címleírás mennyiségét lényegesen csökkenthessük.

Az olvasói katalógusokba és az állománynaplóba úgy történik a sorozati munkák folyamatos bejegyzése, hogy az illető munka beérkezését feljegyezzük a szolgálati katalógusba, azután erről megfelelő számban negatív másolatot készítünk, hogy ily módon a túlhaladott bejegyzéseket egyszerűen kicserélhessük.

Könyvtárunk előkészítő osztálya kísérletet tesz arra is, hogy - szükségletének és gyakorlatának határai között - a Library of Congress, a Yale, a Columbia, a Catholic University, a British National Bibliography, továbbá Ausztrália és New Zealand nemzeti könyvtára által végzett katalógizálási munkát teljes mértékben felhasználja. Az említett forrásokból vétel vagy csere útján szerzett cédulákat tehát besorolja fénymásolat-katalógusába. A katalógizálásra váró anyagot tehát a fénymásolat katalógusban keresik ki s az illető művek céduláit onnan emelik ki.

Ily módon a katalógizálók sok címleírási munka alól mentesülnek, mert csak a másik könyvtárból szerzett cédula felhasználhatóvá tételéhez szükséges változtatásokat és kiegészítéseket kell végrehajtaniok. Ezenfelül minden valószínűség szerint a katalógizálási munka színvonala is emelkedni fog; a katalógizálás munkáját végző személynek ui. alkalma van látni, hogy más katalógizálók hogyan dolgozzák fel ugyanazt az anyagot.

A más forrásból rendelkezésünkre álló cédulákat fényképezés módjára úgy tesszük alkalmassá, hogy a szükséges kiegészítést vagy közvetlenül rá gépeljük, vagy pedig a kártyára helyezük. ...

Ha az alapul szolgáló "fő" cédula már kész, akkor két negatív másolatot készítünk róla. Az egyik negatívból most az egyes átvett részeket kivágjuk s - a szükségnek megfelelően - ráhelyezzük őket a másik negatívra; így egy bizonyos tárgyi vagy melléklap-rendszerrel ellátott címleírásból bármely mennyiségben előállíthatunk cédulákat. A főlapok természetesen rátét nélkül készülnek. A negatívot a leltári nyilvántartáshoz használjuk fel.

Bár az erre vonatkozó megfigyelésekből az tűnik ki, hogy a

rendszavak fényképezés útján történő átvitele ugyanannyi időt vesz igénybe, mintha ez a munka a rágépeléssel történik, mégis nagy előnye van, egyrészt a pontosság tekintetében, másrészt pedig olyan vonatkozásban, hogy nincs szükség ebben az esetben mindenegyedű cédula külön-külön ellenőrzésére.

Abban az esetben ui., ha az alapul szolgáló "fő" cédula pontos, akkor valamennyi többi cédula szintén pontos lesz; így azután kiküszöbölődik az a probléma, hogyan találunk olyan tisztviselői kart, amelyik képes is és hajlandó is arra, hogy egy sereg különböző nyelven rendszavakat gépeljen. Az előkészítő osztálynak átlagosan 12 darabból álló katalóguscédula "sorozat"-ra van szüksége. Eltekintve azoktól a nyilvánvaló előnyöktől, amelyekkel a más könyvtárakból származó címleírások és a fényképezés útján történő átmásolás közvetlen felhasználása jár, a géppel irt "fő" cédula fényképezéssel végbemenő sokszorosítása - mivel egy-egy fájtából gyakran csak nagyon kisszámú cédulára van szükség - egyúttal olcsóbb eljárás is, mint ha rotaprint lemezt kell készítenünk és rotaprint eljárást kell alkalmaznunk.

Rekatalogizálás alkalmával, amikor esetleg a katalóguscédulák vagy javításra vagy kiegészítésre szorulnak, mindössze egyetlen cédulát kell talán kijavítanunk, illetve kiegészítenünk a megfelelő mennyiségben előállítanunk; az elkészült kártyák azután már továbbíthatók is a katalógusban levő kártyák pótlására. Az ilyen cédulák felhasználását valamilyen színnel való jelölés könnyíti meg a besorolók számára.

A fentebbiek során ismertetett egyes alkalmazási területek természetete miatt nehéz lenne az eljárás bevezetése "előtti" és "utáni" költségekre vonatkozóan számszerű adatokat szolgáltatnunk. Annyit azonban megállapíthatunk, hogy a megrendelések készítésére felhasznált készülék teljesítménye három gépiró teljesítményével egyenlő....

.....

Eredeti cím: Photo Processing at NYPL.  
Megjelent: Library Journal, 1958. 9.sz. 1330-1334.lap.  
OSzK.ford.sz.: 1992.